

Maanmittauslaitos

Viite Talousarvioasetus (254/2004) 66 i §

Asia **MAA- JA METSÄTALOUSHMINISTERIÖN KANNANOTTO
MAANMITTAUSLAITOKSEN VUODEN 2019 TILINPÄÄTÖKSEEN**

Yleistä

Ministeriön kannanotto Maanmittauslaitoksen (MML) toiminnasta perustuu MML:n vuoden 2019 tilinpäätösasiakirjaan, Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) laatimaan tilintarkastuskertomukseen vuodelta 2019 sekä laitoksen toiminnasta saatuun muuhun informaatioon. Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) esittää kannanottonaan viitekohdassa mainitun asetuksen perusteella MML:n vuoden 2019 tilinpäätökseen seuraavaa.

Ruokaviraston käynnistämiseen 1.1.2019 liittyvät tehtävät ja vastuut hoidettiin suunnitelmien mukaan ja toimintojen siirto sujui ongelmitta. Vuoden 2019 alusta tuli voimaan laki huoneistotietojärjestelmästä (1328/2018), jossa säädetään Maanmittauksen tehtäväksi asunto-osakkeiden omistuksen ja panttauksen kirjaaminen, huoneistotietojärjestelmän ylläpito ja kehittäminen sekä tietopalvelu erityisesti asuntokaupan toimijoille, luottolaitoksille ja taloyhtiöille. MML uudisti strategiansa vuoden 2019 aikana. Uusi strategia pohjautuu MMM:n strategiaan sekä toimintaympäristön ja asiakastarpeiden muutoksiin.

1. Arvio tuloksellisuuden kehityksestä ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

a) Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tuki

Maanmittauslaitoksen toiminnan vaikuttavuus perustuu laitoksen ylläpitämien valtakunnallisten aineistojen ja rekisterien (kiinteistöt, osakehuoneistot ja peruspaikkatiedot) kattavuuteen, ajantasaisuuteen, riittävään laatuun, tekniseen yhteiskäyttöisyyteen sekä toimivaan perustason tietopalveluun ja hyvään tietoturvaan. Nämä luovat edellytykset kansalliselle paikantamiselle ja peruspaikkatietojen hyödyntämiselle, omaisuudensuojalle, toimiville asunto- ja kiinteistömarkkinoille, luotettavalle vakuusjärjestelmälle sekä tietovarastojen laajalle käytölle yhteiskunnassa. Lisäksi tutkimuksella ja paikkatietoinfrastruktuurin tukitehtävillä ylläpidetään paikantamisen perusjärjestelmiä ja edistetään paikkatietojen innovatiivista tuottamista ja hyödyntämistä niin julkisessa hallinnossa kuin yritystoiminnassa.

Ministeriön kannanotto

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos on saavuttanut tavoitteet kokonaisuutena sopimuksen mukaisesti. Tietovarantojen hyödyntämisen osalta tavoite ylitettiin. Huoneistotietojärjestelmän lakisäätteisten palveluiden käyttöönottoa tulee jatkaa siirtymäajan puitteissa, jotta järjestelmä vakiinnuttaa asemansa asunto-osakkeiden kaupan, vakuushallinnan ja taloyhtiöiden hallinnon perustietovarantona, jonka varaan toimijat voivat rakentaa palveluita. Kiinteistörajatiedon laatua tulee parantaa, jotta rekisterin luotettavuus paranee ja mahdollistetaan uusia palveluja ja digitaalisia toimintamalleja. Myös muuta rekisterien perusparannustyötä tulee jatkaa suunnitelman mukaisesti ja priorisoida yhdessä ministeriön kanssa. Ministeriö pitää tärkeänä, että puuttuvat suojelualuekiinteistöt saataisiin muodostettua pitkäjänteisellä toimintamallilla. Hyvän tietoturvan ja tietosuojan ylläpito ja toiminnan jatkuvuuden turvaaminen ovat oleellinen perusta

toiminnalle. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että rekisterien ja paikantamisen taustalla olevat perusjärjestelmät ovat hyvin hallittuja. Laitoksen tulee varautua referenssijärjestelmien uudistamiseen.

b) Toiminnallinen tehokkuus

Maanmittauslaitoksen toiminnan kulut (125,5 milj.) laskivat 15,3 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta. Syynä oli erityisesti IT –palvelutoiminnan siirtyminen uuteen Ruokavirastoon. Toiminnan kokonaistuotot olivat 75,7 miljoonaa euroa ja ne laskivat 21,2 miljoonaa euroa. Tähän vaikutti muun muassa IT –palvelutoiminnan tulojen poistuminen, vuoden 2019 lopun postilakon aiheuttamana toimituskokousten siirtyminen sekä tutkimustoiminnan ennakoitua pienempi tulorahoitus. Laitoksen kokonaistuottavuus kasvoi 1,5 %.

Tuotannon tavoitteena oli kustannusvastaavuus. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli kokonaisuudessaan 4 % alijäämäinen. Toimitustuotannon osalta oli 4 % alijäämä. Tämä johtui muun muassa vuoden 2019 lopun postilakosta, jonka vuoksi toimituskokouksia jouduttiin siirtämään. Muiden julkisoikeudellisten suoritteiden osalta oli 5 % alijäämä. Tähän vaikutti muun muassa uuden huoneistotietojärjestelmän käyttöönotto ja sen vaatima lisäresurssi sekä asiakastulokertymän vaatimattomuus siirtymävaiheen alussa. Lisäksi kustannusvastaavuuteen vaikutti uusien toimintamallien sisäänajo määrälainhuudatuksessa. Muiden suoritteiden kustannusvastaavuus oli 57 %, mikä johtui graafisten karttojen varaston arvon alaskirjauksesta, koska näille tuotteille ei ole enää juurikaan kysyntää. Yleisesti kustannusvastaavuuteen vaikutti yhteiskustannusten selvä kasvaminen. Tässä oli iso rooli tietohallinnon kulujen kasvamisella, erityisesti Valtorin nousseilla asiakasmaksuilla.

Yhteisrahoitteisen toiminnan (tutkimustoiminta) omarahoitusosuus oli 57 % ja kasvoi 8 % edellisestä vuodesta. Ulkopuolista rahaa saatiin noin 1 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisenä vuotena. Kustannukset pienenevät edellisestä vuodesta 0,8 miljoonaa euroa.

Valtiokonsernin palveluja on otettu käyttöön, mutta niiden kustannustehokkuuteen ja soveltuvuuteen on kiinnitettävä edelleen huomiota. Valtorin palvelujen kustannustaso on noussut jatkuvasti. Valtorin ja MML:n yhteistyömalleja on syytä kehittää.

Laitoksen talousarviorahoitusta siirrettiin vuodelle 2020 32,1 miljoonaa euroa. Siirtyvä erä pieneni ennakoitusti noin 10 miljoonaa euroa. Siirtynyt määräraha on eri hankkeisiin sidottua ja varattu käytettäväksi vuosien 2020 -2024 tulossopimuksen mukaisesti. Siirtyvä määräraha tulee pienenemään kuluvana vuotena edelleen merkittävästi.

Ministeriön kannanotto

Ministeriön näkemyksen mukaan Maanmittauslaitos täytti pääosin tehokkuuden ja tuottavuuden vaatimukset. Ministeriö pitää hyvänä, että Maanmittauslaitoksen kokonaistuottavuus kehittyi edelleen hyvin. Laitos on toteuttanut tiukkaa sopeuttamissuunnitelmaa ja sopeuttanut toimintaansa annettuihin kehyksiin ja määrärahalikkauksiin. Ministeriö katsoo, että parantunut tuottavuus ja tavoite sen jatkuvaksi parantamiseksi tulee näkyä myös jatkossa maksullisen toiminnan hinnoittelussa. Yhteiskustannusten tasoon ja kasvun hillitsemiseen tulee kiinnittää huomiota. Ministeriö esittää edelleen huolen Valtorin asiakasmaksujen kehityksestä ja tätä on syytä seurata jatkossa myös laajemmin. Uuden huoneistotietojärjestelmän ensimmäisen vaiheen valmistuminen tulee kaikilta osin turvata, jotta järjestelmälle asetetut yhteiskunnalliset tavoitteet voidaan saavuttaa, asiakkaiden palvelutarpeeseen voidaan vastata toimivin sähköisin palveluin ja asiakaspalvelutuloja alkaa kertyä, jolloin toiminta saadaan kustannusvastaavaksi.

Vuodelle 2020 siirtyi noin 32 milj. euroa sidottua määrärahaa, mikä tarkoittaa sitä, että laitoksen rahoitustilanne on tällä hetkellä kunnossa. Siirtyvän erän ennakoidaan kuitenkin jatkavan merkittävää pienentymistä, minkä vuoksi laitoksen lähivuosien rahoitustilanteen turvaamiseen on kiinnitettävä jo nyt erityistä huomiota. Merkittävä maksullisen toiminnan osuus vaatii noin kahden kuukauden palkkasummaa (14 milj. euroa) vastaavan tulorahoitusriskiin varautumisen. Tämä aiheuttaa haasteita kehittämishankkeille ja niiden priorisoinnille. Rahoituksen riittävyyteen ja sen turvaamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

c) Tuotokset ja laadunhallinta

Perustoimitusten suoritemäärässä jäätin hieman tavoitteesta, mutta arviointitoimitusten osalta tavoite ylitettiin. Toiminnassa on hyvä tasapaino. Lohkomisen kesto-aika oli 5,1 kk, mikä jäi hieman tavoitteesta. Tulos oli kuitenkin hyvä, kun ottaa huomioon, että toimintamallia uudistettiin vuonna 2019. Seitsemän tilusjärjestelyä (uusjakoa) saatiin valmiiksi, mikä jäi hieman tavoitteesta.

Kirjaamisasioita ratkaistiin noin 320 000 kpl eli lähes saman verran kuin edellisellä vuotena. Lainhuutojen käsittelyaika on nyt vakiintunut hyvälle tasolle mediaanin ollessa 24 päivää. Lisäksi käsittelyaikojen hajonta on pienentynyt. Laitos on lisännyt tähän toimintaan edelleen resursseja. Lisäksi laitos on toteuttanut toimintaprosessien kehittämistä, jotta lainhuutojen käsittely olisi mahdollisimman tehokasta. Kiinnitysten ja panttikirjojen siirron osalta sähköinen asiointi on lisääntynyt merkittävästi uusien rajapintapalveluiden johdosta. Uuden huoneistotietojärjestelmän kirjaamistehtävät kasvavat vähitellen ja tähän toimintaan on lisätty henkilöstöä jo merkittävästi.

Kiinteistötietojärjestelmän tietojen perusparantamista toteutettiin laaditun suunnitelman mukaisesti. Kiinteistövähdannan palvelun ja siihen liittyvien toimintamallien jatkokehittäminen on edelleen käynnissä yhdessä avainsidosryhmien kanssa.

Maastotietotuotannon tuotantotavoitteet ylitettiin laajasti. Tulos oli tältä osin erinomainen.

Metsähövin tutkimusaseman laitekannan uudistamisen valmistuminen on viivästynyt viimeisen vaiheen osalta. Uuden huoneistotietojärjestelmän käyttöönotto tapahtui 1.1.2019 ja vuoden 2019 aikana valmistui peruskirjaamispalvelut mahdollistava kokonaisuus. Taloyhtiöille suunnattua osakeluetteloiden siirtopalvelua saatiin vain osittain toteutettua vuoden 2019 aikana ja myös muuta merkittävää kehitystyötä siirtyi tuleville vuosille. Laitos osallistui lisäksi aktiivisesti paikkatietopoliittisen selonteon toimeenpanoon, Paikkatietoalusta –hankkeeseen sekä kiinteistöverotuksen uudistamishankkeeseen kiinteistöjen arvomäärityksen osalta.

Paikkatietokeskus saavutti tutkimustoiminnassaan viittauksiin liittyvät tavoitteet erinomaisesti.

Toiminnan ei-toivottujen vaikutusten (kantelut, valitukset maaoikeuksiin, tehdyt purkuesitykset jne.) määrä on hienoisessa laskussa ja edelleen alhainen ottaen huomioon tehtävien luonne ja asianosaisten lukumäärä, joka on moninkertainen toimitusten lukumäärään nähden.

Maanmittauslaitoksen asiakastyytyväisyys parani edellisestä vuodesta ja on hyvällä tasolla.

Ministeriön kannanotto

Ministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos saavutti tuotoksille ja laadunhallinnalle asetetut tavoitteet pääosin hyvin. Maastotietotuotannon osalta tulos oli erinomainen. Laitos on kehittänyt jatkuvasti toiminta- ja tuotantoprosesseja ja toiminut aktiivisesti poikkihallinnollisissa digitalisaatiota edistävissä kehittämishankkeissa.

Tutkimustoiminta on ollut tuloksellista, tieteellisesti korkeatasoista ja yhteiskunnallisesti vaikuttavaa. Tutkimuksen tuottamalle korkeatasoiselle osaamiselle ja tiedolle on kysyntää yrityksissä ja eri hallinnonaloilla muun muassa liikenne- ja luonnonvarasektoreilla. Tutkimuksen ja sen tulosten esittelyä ja kansantajuista informaatiota on syytä vielä lisätä. Tutkimuksen ja MML:n tuotantotoiminnan kehittämisen synergiaa pitäisi vieläkin parantaa.

d) Henkisten voimavarojen hallinta

Ministeriön kannanotto

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos on saavuttanut hyvin henkisten voimavarojen hallintaan liittyvät tulostavoitteensa. Erityisesti osaamisen kehittämisen tunnusluvut ovat erinomaisia. Eläköitymisen vuoksi uusrekrytointia tehdään jatkuvasti. Tietyin sektorin osajien (esim. ICT –asiantuntijat ja ruotsinkieliset toimitusinsinöörit) rekrytointi on haastavaa. Tämä edellyttää yhteistoimintaa oppilaitosten kanssa sekä hyvän työnantajakuvan ylläpitoa.

2. Tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ja kehittämistarpeet

Maanmittauslaitoksen vuoden 2019 tilinpäätös on asianmukaisesti laadittu ja sisältää valtion talousarvioista annetun asetuksen mukaiset tiedot. Tilinpäätöksen perusteella on mahdollista seurata ja arvioida laitoksen toimintaa ja sen kehitystä. Tilinpäätösraportin teksti ja siihen sisältyvä Netra -asteikolla tehty toteutumien arviointi ovat selkeitä ja helposti analysoitavia.

Maanmittauslaitoksen toiminnan mittareiden tavoitetasot tulee asettaa riittävän vaativina. Tutkimuksen mittareiden tavoitetasoja tulee vielä täsmentää. Ministeriö ja Maanmittauslaitos kehittävät yhteistyössä laitoksen mittaristoa kuluvan vuoden aikana.

3. Ministeriön esitys viraston / laitoksen toimenpiteiksi tuloksellisuuden parantamiseksi

Digitalisaatio, yhä kasvava vaatimus tietojen ja tietovarantojen yhteen toimivuudelle sekä asiakaslähtöisyyttä ja yhteistyöstä korostava ekosysteemiajattelu edellyttävät, että MML tarkastelee omaa rooliaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Näkökulmia ovat esimerkiksi oma rooli ja vastuualueen laajuus tiettyssä palvelu- ja toimintakokonaisuudessa ja tavoiteltu toimintatapa. Julkinen hallinto nähdään yhä enemmän mahdollistajana eli mitä perustason palveluja on tarkoituksenmukaista itse tuottaa ja miten voidaan edistää uusien ekosysteemien syntyä ja taloudellisen lisäarvon kasvua yhteiskunnassa ja yritystoiminnassa. Tätä tarkastelua on syytä jatkaa yhdessä ohjaavan ministeriön kanssa. Poikkihallinnolliset kehittämis- ja yhteistyöhankkeet korostavat tarvetta prosessien ja järjestelmien poikkihallinnolliselle kehittämisyhteistyölle sekä selkeälle roolitukselle julkisen hallinnon sisällä ja toisaalta julkisen hallinnon ja yrityssektorin kesken. Tämä edellyttää uusia toimintamalleja, kyvykkyyksiä ja kumppanuuksien hallintaa. Tässä tarkastelussa on huomioitava, että vähenevien resurssien aikana on todennäköistä, että uusia tehtäviä ja rooleja on tarjolla, mutta riskit niiden menestykselliseen hoitamiseen ovat merkittävät. Osana digitalisaation ohjausta toiminta- ja palveluarkkitehtuurityössä tulisi tunnistaa ja kuvata nykyiset digitaaliset palveluketjut ja ekosysteemit, joissa MML on mukana ja täsmentää yhteistyössä ministeriön kanssa laitoksen rooli näissä tai mahdollisissa uusissa ketjuissa. Ministeriö edellyttää, että laitos osallistuu yhteiseen digitalisaation ja tiedonhallinnan kehittämiseen ja strategiatyöhön uuden tiedonhallintalain vaatimukset huomioiden.

MML:lla on rooli oman toimialan osalta osallistua kansallisen perusrekisterikokonaisuuden kehittämiseen. Silloin kun kehittäminen kohdistuu vakuusjärjestelmän ja omistuksen todentamisen perustana oleviin toimintoihin, on kriittistä huolehtia vakuusjärjestelmän turvaamisesta, oikeusturvasta sekä tietoturvasta ja -suojasta. Kiinteistöjärjestelmän strategista kehittämistä on syytä tarkastella MMM:n ja MML:n yhteistyönä. Kiinteistötietojärjestelmän tietojen perusparantamisen suuntaamista on syytä tarkastella vuosittain yhdessä ministeriön kanssa, jotta tietojen laadun parantaminen tukee kehitysprosesseja. Huoneistotietojärjestelmän ensimmäisen vaiheen valmistumisen varmistaminen on tärkeää yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, lakisäateisten tehtävien asianmukaisen hoitamisen ja suunnitellun tulorahoituksen toteutumisen näkökulmista. Lisäksi yhteiskunnallista vaikuttavuutta lisäisi jo valmisteilla olevan toisen vaiheen toteuttaminen.

Paikkatietotutkimuksen, paikkatietoinfrastruktuurin kehittämissyhteistyön sekä paikkatietoselonteon toimeenpanon kautta voidaan saada aikaan lisää vaikuttavuutta niin julkishallinnossa, yrityssectorilla kuin kansalaistenkin arjessa. Uusien toimintamallien ja innovaatioiden syntymisen edistäminen on tärkeää tulevina vuosina. Uuden valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän, uuden sukupolven maastotietojärjestelmän ja laajemmin käytössä olevien paikannuksen tukipalveluiden avulla voidaan lisätä paikkatiedon hyödyntämiseen liittyvää laaja-alaista yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä tehostaa poikkihallinnollisia prosesseja.

Tutkimustoiminnan suuntaamisessa ja tieteellisen osaamisen kehittämisessä on huomioitava vahvasti yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulma kuitenkin siten, että toiminta pysyy oman toimialan puitteissa. Tutkimuksen tulee olla kansainvälisesti korkeatasoista, mutta tuottaa samalla ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin, luoda edellytyksiä elinkeinojen kehittymiselle sekä tarjota tietopohjaa päätöksenteon ja politiikan valmistelulle. Tutkimuksen ja toiminnan kehittämisen synergiaa pitää edelleen parantaa.

MML:n lähivuosien rahoitustilannetta tulee seurata jatkossa tarkasti. Laitoksen siirtyvä erä pienenee merkittävästi lähivuosina ja taloudellinen liikkumavara pienenee. Lisäksi talouden suhdannekehitys näyttää kääntyvän negatiiviseksi kuluvana vuonna, mikä heijastuu viiveellä maksullisen toiminnan kysyntään. On todennäköistä, että laitoksen toiminnan ja erityisesti kehittämisen painopisteitä joudutaan priorisoimaan lähivuosina. Tätä priorisointia tulee tehdä yhdessä ministeriön kanssa osana tulosohejausta ja digikehittämisen yhteistyötä.

Ministeriö edellyttää, että Maanmittauslaitos pitää ohjaavan tahon tietoisena kaikista oleellisista kansallisista ja kansainvälisistä yhteistyöhankkeista ja kehittämishankkeista, joita laitos toteuttaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla ei ollut huomautettavaa tilintarkastuskertomuksessaan MML:n tilintarkastuksen osalta. Ministeriö pyytää kuitenkin Maanmittauslaitosta kiinnittämään huomiota niihin kehittämiskohteisiin, jotka VTV tuo esille tilintarkastajan vuosiyhteenvedossaan.

4. Ministeriön omat toimenpiteet viraston / laitoksen tuloksellisuuden parantamiseksi

Yhteistyössä Maanmittauslaitoksen kanssa ministeriö ylläpitää ja kehittää maanmittauksen toimialan lainsäädäntöä ja huolehtii siitä, että Maanmittauslaitoksella on sovittua toimintaa varten riittävät voimavarat. Tulosohejausten prosessia, sisältöä ja tavoiteasetantaa kehitetään jatkuvasti. Lisäksi digitalisointivien toimintojen strategista ohjausta kehitetään osana ohjauskokonaisuutta ja tarpeen vaatiessa priorisoidaan toiminnan painopisteitä. Ministeriö johtaa vastuullaan olevia hankkeita ja vastaa niiden toteuttamisesta virastojen kanssa sovitulla tavalla. Ministeriö edistää lisäksi omalta osaltaan digitalisaatiokehityksen kannalta tärkeitä yhteen toimivuuden ja poikkihallinnollisten toimintamallien kehittämistä uuden tiedonhallintalain vaatimukset huomioiden.

Kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Ylijohtaja

Pentti Lähteenoja

TIEDOKSI Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
MMM /Ohjaus- ja talousyksikkö